

A Carn!

**Publicació electrònica
d'Història Militar Catalana**

I Època Any II núm. 4 maig de 2007

Sumari

4 - EDITORIAL: *Montjuïc de rosa*

5 – Els governadors militars de Cardona.....

8 – L'il·lustre reusenc Victorià Sugranyes Fernández

14 –
EL PERSONATGE:
Joan Baptista de Mata

16 – NEWS

19 – LLIBRES:

La Guerra a l'Alta Edat Moderna

La II República a Constantí

La Caiguda de Catalunya

28 – El fons personal del capità Marià Batlle (ACR)

EXPUGNARE OPPIDUM: València d'Àneu (1487)

Entre 1484-1487, es desenvolupà, al cor del Principat, una petita guerra que gairebé ha passat desapercebuda en la historiografia militar, de no haver estat l'interès despertat recentment per la figura del cabdill militar Hug Roger III (1430-1503), últim comte sobirà del Pallars, de la dinastia originària.

Aquest comte català, fou un dels militars més prestigiosos de la guerra civil contra Joan II, i el fet que fes costat a la Generalitat, contra el Trastamara, l'acabaria portant a la perdició. Fill d'Arnau Roger V i de Joana de Cardona, el parentiu matern no li va servir per esquivar les ambicions de la poderosa casa cardonenca, que féu costat els Trastamares i li arrabassà el comtat. El 1461 formava part de l'ambaixada a Joan II perquè alliberés el Príncep de Viana. Des de l'inici de la guerra civil (1462-1472), va esdevenir cap militar suprem de la Generalitat i va combatre les forces Joanistes. Cap de l'exèrcit que assetjà la Força de Girona, fou capturat el 1466 i alliberat quatre anys més tard, prosseguint la lluita fins a la capitulació de Pedralbes, de la qual fou exclòs. Va mantenir, doncs, una campanya de continua hostilització des dels seus feus pallarencs, que alternà amb treves, submissions i perdons, fins l'inici de la campanya final per la qual Ferran II es va decidir a acabar d'una vegada amb la seva resistència (1484). El comte de Cardona assumí la direcció de la campanya, amb avenços i retrocessos, ràtzies, ocupació de viles, etc., fins que aconseguí incorporar el comtat als seus dominis. Hug Roger III escapà i s'exilià a França. El 1493 acompanyà Carles VIII a la conquesta de Nàpols, quedant de governador de la plaça fins el 1503, en que fou presa pel *Gran Capitán*. Esdevingué presoner del Trastamara, que després de commutar-li la sentència capital, el tancà a la fortalesa de Xàtiva, on morí.

Pallars, fou un hàbil militar amb profunds coneixements sobre l'art de la guerra. Un dels seus mèrits més grans, fou el d'adaptar a la nova realitat bombardera les defenses del castell de la capital del seu comtat, València d'Àneu, fins a fer-lo inexpugnable, avançant-se, sens dubte, al seu temps. Probablement llegí Valturius, que en la seva obra de 1472 alabava la fortalesa de Rímini pel talud de les muralles i la disposició de canoneres. El cas, és que dotà València d'Àneu de les defenses precises per resistir (com resistí) les investides de qualsevol exèrcit enemic. El 1487, tanmateix, la fortalesa es rendia després de dos mesos de setge formal, durant els quals, més de 3.000 atacants no aconseguiren l'expugnació d'uns murs custodiats per una seixantena de defensors. La tàctica dels atacants, hagué d'adaptar-se també als nous temps i tècniques, i bloquejaren la població, forçant-la a la rendició quan al cap de poc mancà l'aigua.

Aquest setge marca un punt i a part en l'evolució de l'art militar català, doncs, València d'Àneu és de les primeres (sinó la primera) forteses bastides amb la traça italiana (construcció abaluartada, murs espessos i angulosos, troneres, etc.) que significava tota una innovació en el camp de la poliorcètica. Fou la primera fortalesa en sòl català, dotada amb aquesta tècnica, que resistia l'expugnació de forces molt superiors, posant els fonaments de la Revolució Militar al nostre país. No va ser sinó 20 anys més tard, que el rei Catòlic, que vencé el comte de Pallars, en prenia bona nota, i després d'alliçonar-se al laboratori de la Guerra de Granada, feia bastir la fortalesa de Salses, paradigma català de traça italiana.

La fortalesa de València d'Àneu s'enclavava estratègicament a l'entrada del camí de la Vall d'Arán cap al port de la Bonaigua. Als seus peus, existia la Pedra Comtal, indret on els comtes de Pallars juraven els càrrecs de tota la Vall d'Àneu. Avui, no en queda més que un roc amb un munt de runa.

COLL I ALENTORN, MIQUEL. "Hug Roger III de Pallars". *GEC*, VIII, 1975, 516; FERNÁNDEZ, JAUME. "La guerra del Pallars (1484-1487): l'art de la guerra en l'ocàs del món medieval". en: *Muntanyes en rebel·lia. Hug Roger III i la fi de la Catalunya comtal*. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya, 2005, 76-97: 78-81, 85 i 87; VALTURIUS, ROBERT. *De Re Militari*, 1472 (Verona, 1483).

A Carn! Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Director: Manel Güell [mguell@altanet.org]; **Col·laboradors:** Núria Florensa, Ramon Perelló, Alfred Redondo Penas; Josep M. Grau, Roser Puig, Josep Estivill, Josep M. Güell, Jordi Rovira; **Imatges:** (Per ordre d'aparició) *Portada* – Retrat de Victòria Sugranyes Fernández [*La Guerra de Àfrica emprendida por el ejército español en octubre de 1859. Historia de los sucesos que están ocurriendo con admiración general de Europa en el norte de aquel vasto y dilatado imperio*. Barcelona, Tip. de José Gaspar, 1859, p. 313]; *Sumari* – Vista panoràmica del castell de Cardona [Guillermo Kumerz: www.castillosnet.org]; Retrat de Victòria Sugranyes Fernández.... – Castell de València d'Àneu [www.weblandia.com/Castillos/pallars.htm]. Les imatges de les portades dels llibres reccionats, a la web de referència de la recensió.

A Carn! no es considera responsable de l'opinió, tendència ideològica o contingut empíric que puguin semblar indicar o expressin els articles i col·laboracions que ciberpublica. *A Carn!* és un projecte personal, pensat, dissenyat, desenvolupat, omplert, gestionat i distribuït per Manel Güell amb ajut de col·laboradors, que ofereix un espai web de contingut semiobert i lliure circulació per acollir tota participació capaç d'aportar informació, debat, crítica, suggeriments, etc., amb els quals ampliar el coneixement de la història militar de Catalunya. Existeix, en tot cas, el compromís tàcit de rigorositat pel que fa al tema de citació i referències bibliogràfiques, compromís que s'exigeix a tot col·laborador que hi vulgui publicar. Aquesta publicació és lliure i gratuïta i els ciber subscriptors ho són únicament a tall d'haver estat inclosos al mailing d'enviaments; no es cobra preu ni retribució, ni tampoc es paga cap aportació.

A Carn! penjarà en una site, sengles versions de cada número, en català i en castellà, però no garanteix les condicions i/o la correcta prestació dels serveis que aquella web ofereixi als usuaris d'Internet per terceres persones alienes a la nostra publicació, ni tampoc que aquests compleixin la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal i comerç electrònic. Tampoc es fa responsable dels possibles danys ocasionats per interferències, desconnexions, virus informàtics, avaries telefòniques, sobrecàrregues, retards o bloquejos de la xarxa, o altres perjudicis del sistema electrònic, ni molt menys dels danys que puguin causar terceres persones mitjançant il·legítimes intromissions, fóra del nostre absolut control.

<http://perso.wanadoo.es/ramon19630427>; www.irmu.org > Notícies; www.delaguerra.org > Enllaços; <http://seneca.uab.es/historia/hn0708.htm>; <http://hispanianova.rediris.es/enlaces/hn0708.htm>.